

ÉNEK-ZENE A GYÜLEKEZETBEN

Hegyi András

Van-e szent rock?

A Jars of Clay alternatív rockegyüttes előadása egy torontói koncerten

A kérdés még pár évtizede hazánkban a baptista hívők között fel sem merült, hiszen annyira egyértelmű volt a gyülekezet és a világ között lévő éles határvonal. Európában is, Amerikában is évszázadokig az élő hitű keresztyénség szilárdan ellenállt a világi szórakozás minden formájának, felismerve benne azt, ami: eszköz az idő elvesztegetésére, menedék a lelkiismeret nyugtalanító hangja elől, és olyan útelágazás, amely eltereli a figyelmet az Isten előtt elkövetkező ítéletről – figyelmeztet *A. W. Tozer*.¹ Szerinte napjainkban Amerikában egy bibliásnak mondott hívők gyülekezeti háza – *church building* – alig több, mint egy a kortársakkal lépést tartani igyekvő száználmas színház, ahol ötödrangú keresztyén rockelőadók házalnak semmitmondó dalaikkal, a prédikátorok a szószéken ügyetlenül poénkodnak, és alig van, aki fel meri emelni szavát ellenük.

Ha mi még idehaza – Isten kegyelmes őrzése eredményeként – nem is tartunk itt, ennek a lelkületnek az előőrse, a „szent” rock nemcsak megérkezett, hanem sok baptista gyülekezetben már meg is gyökerezett. Befogadásának indoka nem volt több, mint az a látszólag ártatlan megértő szándék, hogy ha vannak a gyülekezetben fiatalok, és szeretnének fiatalosan énekelni, miért ne engednénk meg ezt nekik?

Gyakran még ennyi alaposággal sem vizsgálták meg, gondolták végig azok a vezetők, akik előbb megengedték, azután megszokták, hogy a dobfelszerelés, a basszusgítár, a szintetizátor és a hangfalak odakerüljenek a szószék mellé vagy éppen elé. Ha már egy másik imaházban, a szomszéd gyülekezetben is odaengedték, mért ne engednék ők is? Hiszen ha nem teszik, egy szép napon fiataljaik elhagyják a gyülekezetüket, és találnak maguknak száz másikat, ahol a

dobfelszerelés, egyéb kellékek régóta megszokottan a helyükön vannak.

De hát mi kifogás lehet ez ellen, amikor változnak az idők, és változnak az ízlések és az igények is, sőt a zenei irányzatok is. Pusztán arról lenne szó, hogy egyik generáció az énekkarokat és a klasszikus baptista gyülekezeti énekeket kedveli – valószínűleg többségében az idősebbek –, a másik meg a dicsőítő csoportok dalait – valószínűleg többségében a fiatalabbak? Valóban csak ennyiről lenne szó? Akkor miért vannak emiatt gyülekezeti szakadások, keserű könnyek a családokban, generációk egymást vádolása? Mert ha ez egy periférikus kérdés lenne, egyszerű lenne a zenei ízlésből adódó feszültségek kezelése is. Kölcsönösen megbocsátva egymásnak viseljük el egymást – szorgalmazza Pál apostol (Kol 3,13).

A legnagyobb baj ezen a téren is az, hogy amikor a gyülekezetek vezetői döntést hoznak vagy engedményt tesznek anélkül, hogy mind biblikus kegyességi irányultságát, mind zenei értékét tekintve (szakmailag is) korrekt módon és alaposan utánanéznének, mi van az istentiszteleten alkalmazható ének-zenei anyagban, meglehetősen könnyelműnek nevezhetők. Mi a teológiai (Istenről szóló) mondanivalója egy istentiszteleten elhangzó éneknek? Szövegében, spirituális habitusában, dalmvilágában, ritmusában, kulturális gyökereiben Istentől ihletett, vagy éppen ez az, ami megkérdőjelezhető? Ezek után hoznának döntést. A tanítók felelőssége ebben a kérdésben az ige szava szerint megkerülhetetlen (Jak 3,1).

Talán közismert *Adrian Plassnek az Egy kegyes kétbalkezes naplója* című könyvéből az a sztori, amikor a kedvesen ügyetlenkedő apa fia: Gerald és a barátai a „Rossz Hír

az Ördögnek” című együttesük számára „kétheti kemény munkával” megalkották első daluk szövegét. Ami így hangzik: „Béke vár rám”, „Béke vár rám”, „Béke vár rám” – ismételve 13-szor. A második vers meg így hangzik: „Béke vár ránk”, „Béke vár ránk”, „Béke vár ránk”, „Béke vár ránk”, szintén megismételve ez is 13-szor. Mikor a végére érnek, ismételnék újra és újra. És végül mi vár rám? No, halld csak: „Béke vár rám”.² Micsoda meglepő fordulat ez a végén! És milyen komoly üzenete van. Nyilván ezért kell az unásig ismételtetni, hogy végül a leggyengébbek is megértsék.

Adrian Plass eltúloz, és a gúny eszközeivel él. De senki sem vitathatja, hogy a szóban forgó gyülekezet kegyességi és ének-zenei stílusában ír, remek irodalmi eszközökkel. Alig néhány szóval mégis a dolgok lényegére tapint. Ez a felületes, és Istenhez nem méltó, de felettébb kenetteljes köntösben megjelenő butaság burjánzik a gyülekezetében. Pontosan úgy ábrázol, mint maga az Úr Jézus, amikor a főpapokat piacon ülő gyerekekhez hasonlította komolykodó és fontoskodó megszélesített homlokszíjaikkal (Lk 7,32). Vagy Illés próféta is gúnyolta a Baál-papokat: lehet, hogy az istenük félrement vagy elaludt (1Kir 18). Van ilyen. Hiszen itt is, ott is valami Istenről szólna, de menet közben végletesen eltorzult.

Az egyik barátom, egy nagy alföldi gyülekezet vezető presbitere mondta el a következő történetet. Evangélizációra készült a gyülekezet, vendég igehirdető érkezett, aki magával hozta dicsőítő csoportját is. Amikor ő vasárnap reggel megérkezett az imaházba, a pódium elő volt készítve az együttes számára. Dobgép, erősítők, a szószéken hatalmas hangfalak, olyan hangerővel próbáltak, hogy ő az utca végén már hallotta, hogy valami nem úgy szól, ahogy pedig kellene. Első kérdése az volt a dicsőítő csoport vezetőjéhez, hogy: de honnan fog prédikálni az igehirdető? A válasz igen jellegzetes módon hangzott: akárhonnan. Legfeljebb kezébe fog egy vezeték nélküli mikrofont, és le-föl sétál. És akkor mi van?

Én nem a világszerte már elhatalmasodott evangélizációs tévé-show műsorokról beszélek. Ezek ma profi módon glancolva elég sok tévécsatornán folyamatosan sugározzák adásaikat. A zenei körítés itt többnyire ebből a műfajból való. Hogy velük foglalkozzak, annak nem volna értelme, mert nincs befolyásom a műsorkészítők dolgára, legfeljebb véleményem lehet. Ebben az írásban csupán a hazai baptista gyülekezetekről szeretnék szólni. Ez egy sokkal szűkebb, számomra viszont sokkal fontosabb terület.

Ismétlem, a baj gyökere az, hogy a lelki vezetők részéről csak kevesen veszik a fáradságot, hogy utánanézzenek, melyik

zenei stílus honnan származik, milyen gyökerei vannak és milyen alapvető, ha tetszik: idegéletani jellegzetességei vannak. Mint köztudott, igen sokféle zenei stílus és irányzat létezik a legrégebbi időktől fogva. A héber egyszólamú dallamvilágtól, amit a keresztyénség a gregoriánként örökölt, Bach korának szakrális zenéjén át az operáig, a capella vagy zenekarral megszólaló kórusművek, bécsi klasszikus vagy romantikus zenekari művek, néger spirituálék, hagyományos baptista énekanyag stb. Lásd *Beharka Pál* szemináriumi jegyzetét. Szakmai felkészültségem nem teszi lehetővé, szándékom sem az, hogy a különféle zenei stílusokat értékeljem. Még a baptista gyülekezetekben való meghonosodásának történeti áttekintése vagy okainak elemzése sem céлом. Néhány megjegyzést azonban hadd tegyek!

Tudomásom szerint korábban egyetlen istentisztelethez méltatlan dallam vagy zenei stílus sem kapott teret eddig a baptista gyülekezetek istentiszteleti alkalmain. Valamint egyetlen stílus sem tolta félre vagy váltotta le a már meglévő énekanyagot és az éneklési szokásokat. Szakadásokat sem okoztak. Ha a lelkesége egészséges volt, belesimult a baptista gyülekezetek istentiszteleti rendjébe anélkül, hogy túl sokat foglalkozott volna vele bárki. Ez még a múlt század tízes éveiben az akkori pünkösdi gyülekezetekből átszivárgó zeneileg nem túl jelentős úgynevezett „plöm-plöm” énekekre is érvényes. Nem változtatták meg alapjaiban a gyülekezetek énekkultúráját. A legtöbb kevésbé értékes zenei anyag idővel aztán kikopott. Ezzel szemben a ma megjelenő „szent” rock meglehetősen toladó módon és totális igénnyel lép fel.

De nézzük meg a rock eredetét és a műfaj főbb vonulatait, hiszen ez sokat elárul e stílus természetéről és lelkületéről. Az alábbi adataimat *Corrado Balducci*: Sátánizmus és rockzene című könyvéből idézem,³ hiszen érdeklődésem sosem volt ez irányban korábban, okom sem volt, hogy a rockzenének bármelyik válfajával foglalkozzak. Az idézett mű katolikus volta viszont azért fontos, mert éppen a katolikus egyház nyitotta meg kapuit először a könnyűzene felé, lásd a múlt század hatvanas éveinek beatmiséit még hazánkban is. Ugyanakkor a katolikus egyház be is zárta a kapukat, hiszen ma alig, vagy egyáltalán nem hallani katolikus rockkoncertekről. Bizonyára ennek megvan az oka. Valamit tanultak, hogy az effajta engedmények hova vezetnek. Aztán pedig jó döntést hoztak, amikor elzárkoztak a rocktól. Nekünk kell-e egyáltalán kísérletezni valamivel, amiről kiderült már, hogy rossz?

A *rock and roll* mint új zenei stílus megjelenése *Elvis Presley* nevéhez fűződik. Ő 1956-ban szinte egy csapásra lett Amerika könnyűzenei vezető sztárja. Fellépéseinek és énekzenei tematikájának négy alapvető üzenete volt: a szex, az erőszak, a kábítószer és a sátánizmus. Ennek ellenére (vagy éppen ezért) csodálták hangvételének bátorságát, sajátos tehetségét és elbűvölőnek ítélt hangját. Koncertjein megjelent egy új előadói „mozgáskultúra”, ami azóta e műfaj elengedhetetlen részévé vált. Mégpedig altestének kígyózó csípőmozgása, amely kezdettől szexualitásra utaló mozdulatokat imitált. Úgyannyira, hogy eleinte az operatőrök óvatossá váltak mozgásának közvetítésével. Törekedtek arra, hogy csak deréktól fölfelé vegyék a kamerák, mert ekkoriban ez még megbotránkoztatónak tűnt.

Presley dalainak alapvető üzenete a lázadás. Ezt nemcsak a zenéjével, hanem műsorának teljes felépítésével erőteljesen sugározta. Kedvelte a kihívó, trágár kifejezéseket.

Törekedett arra, hogy a fiatalokat felizgassa mindenféle tekin-tély elutasítására és a tabuk ledöntésére a szexualitással, a kábítószerrel, az erőszakkal, az öngyilkossággal kapcsolatban. 1956–60 között a kamasz fiatalok tízezrei rohamozták meg az amerikai stadionokat, hogy hallgassák mint újdonságot. Ahol fellépett, zavargások, őrjöngés, tömeghisztéria, kétségbeesett sikoltozások, perverz szexuális jelenetek voltak, főleg a fiatal lányok körében. A hatóságok tehetetlenül álltak a jelenséggel szemben. Tomboló élet és élvezetvágy felé hajszolta a fiatalokat, erőszakos ösztöneikre hatva. Ő maga is 1977-ben kábítószer-túladagolásban halt meg.⁴

Ebben az időben New Yorkban a *rock and roll* egy sajátos kifejezés, egy szleng volt. A szó szoros értelemben arra utalt, amikor a fiatalok egy autó hátsó ülésén titokban közöskültek. A „rock” ettől kezdve emblematikussá, hódító életformává, öltözködéssé, viselkedéssé stb. vált. Elvis többé nem csupán egy volt az énekesek sorából, hanem *establishment* (egy jelkép) vagyis a lázadás jelképe a szülők, a tanárok, a papok, a rendőrök, egyszóval mindenféle felsőbbség és rend ellen. Elvis halála után is megmaradt egy erőteljes mítosznak.

Nagy naivitás vagy egyenesen bűnös könnyelműség azt gondolni, hogy nálunk nem jelentkeznek a gondolkodás-mód és viselkedésforma változásai a rock hatására, csupán azért, mert ezt „szent” rockként aposztrofálják. Hiszen akik – akár csak a lelkük mélyén – tiltakoznak ez ellen az új hullám ellen, hamarabb észlelik azokon a fiatalokon a viselkedésszerű változást, mielőtt hangszert vennének a kezükbe. Megváltozik a szóhasználatuk, kedvenc témájukká válik egyik-másik „band” ajnározása, lezserebbé és tiszteletlenebbé válnak, még hozzá nem pusztán az idők felé, hanem egyáltalán a komoly, hogy ne mondjam a szent dolgok felé. Egyik gyülekezetben egy idősebb testvér felhívta a dicsőítő csoport tagjainak figyelmét arra, hogy azért mégiscsak az Úr házában vannak, és a hangos, bulis viselkedés mégsem illik e falakon belül. Mire csattanós választ kapott: „Mért? Ez is olyan téglából épült, mint bármelyik ház!”

A következő szakasz ebben a műfajban a *hard rock* megjelenése volt. A szó jelentése: kemény, erős, súlyos. Ennek a stílusnak egyik változata *heavy metal*-ként terjedt el világszerte. Újítták a következő. A hangerő százhusz decibelre történő felemelését vetették be. Ez úgyszólván meghaladja az emberi fül tűrőképességét. Valamint új dolog volt az ütős hangszerek szinkópás és pergő ritmusa, szinte féktelen tombolása. Ez a drogok keltette hallucinációs állapotot idézi elő. Jellemző, hogy a baptista imaházban amikor megszólal egy rockegyüttes, az addig használatos hangerő azonnal a duplájára emelkedik. Pedig nincs mögötte az a szándék, hogy kikapcsolja a hallgatóság tudatát. Ennek a stílusnak viszont ez a természete. Akkor szólnak jól a dalok, ha megfelelő decibellel szólnak.

A harmadik szakasz a *sátánista rock* megjelenése volt, amely 1968-ban a *Beatles* együttes *Devil's White Album*ával kezdődött. Ebben az együttes először kötelezte el magát nyíltan a „sátán evangéliumának” közvetítésére. A Beatles erre a célra igencsak jó vezetőnek bizonyult a fiatalok körében. A Beatles tagjai nagyobbak és fontosabbnak nyilvánították magukat Jézus Krisztusnál.⁵ Hogy egyáltalán mért került elő Jézus neve? Mert a lázadás területeit átvitték a hit, a vallás területére, ezoterikus és egyértelműen sántantisztező irányba.

A Beatles után a *Rolling Stones* a rockvilág korlátlan ura volt hosszú ideig. Kezdetül fogva féktelenül szilaj zenéje és szövegei a *Sympathy for the Devil* (Szimpátia a sáttánnal) szellemében szóltak. Igyekeztek túltenni az előttük fellépőkön, hiszen ha csak ismétlik azt, ami már megszokottá vált, az nem akkora siker. *Mick Jagger* a *Rolling Stones*-ból két boszorkány: *Marianne Faithfull* és *Anita Pallenberg* hatására „szentelte” oda magát a sáttán hódolatára. Ettől kezdve harapódzott el a rockkoncerteken, hogy bizonyos füstölő, gőzölgő, rafinált fényhatások (a sztrobozkopikus fény: vagyis hogy a sötétség-fény váltakozásai másodpercenként hat-nyolc felvillanásból állnak) kíséretében a hangulat fokozására üstökből kétes tartalmú folyadékokat zúdítanak a narkó hatása alatt vonagló közönség soraira. Szövegeik: „Jézus Krisztus, olyan pokoli vagy”, „A sáttán az isten”, „Izgass fel (szexuálisan), te halott” stb.⁶ A cél az, hogy a tudatos pszichikai állapot gyönggítése révén a dalok sántánt dicsőítő üzenete a tudat alatt is elérje a hallgatóságot. Ehhez hozzásegített az akusztikus technika, a magas frekvenciájú zaj és a hosszan tartó ismételtetés zsongító hatása, amely a fiatalokban kikapcsolja az értelem kontrollját.

Többek között egy *Slipknot* együttes basszusgitárosa, *Paul Gray* drogtúladagolás miatt meghalt

A rockkoncertek során olyannyira elszabadultak a szenvedélyek, hogy a tömeghisztéria olykor véres verekedésekbe, a berendezési tárgyak szétverésébe, utcai zavargásokba torkolltak. Vancouverben egy Beatles-koncerten mindössze fél óra leforgása alatt száz embert tapostak össze. Melbourne-ben egy rockfesztiválon több mint ezren szenvedtek súlyos testi sérülést. A libanoni Bejrútban csak öt tűzoltófecskendővel sikerült szétosztatni az őrjöngő fiatalok tömegét. Az egyesült államokbeli Altamontban 1969-ben egy *Rolling Stones*-fesztiválon a háromezrezer résztvevő közül kábítószer-túladagolás és levegőtlenység miatt igen sok fiatal megfulladt. A napokban Németországban Duisburgban tapostak halálra több fiatalot. Miközben a tömeg pánikba esett és egymást gázolták agyon, azonközben a rángatózás és az örület az arénában úgy folytatódott, mintha semmi sem történt volna az arénán kívül. Másnap kirakták a mécseseket a halottak emlékére, de a rockzene hódítása ettől zavartalanul megy tovább.

Semmi kedvem nem volt mindezen tények felsorolására. De ha ezt nem teszem, a „szent” rockkal kapcsolatos véleményem igen gyenge lábakon állna. Főleg azok számára, akik vagy eleve elkötelezettek a rock felé, vagy könnyen beadják a derekukat. Egy legyintéssel félre lehetne tenni – és persze mindig azon a szinten tartani – a vitát, hogy akkor most a fiataloknak van igazuk, amikor azt hiszik, hogy van szent rock? Vagy az időseknek, akik kételkednek ebben? E tények azonban mást mondanak. Ezek után joggal kérdezhetném, hogy egyáltalán van-e szent rock? Vagy csak egyszerűen minden jelző nélküli rock van?

Tudom, hogy imaházainkban a „szent” rockegyüttesek nem tartanak itt. Senki nem gondolja komolyan (én sem), hogy valaha is eljutnak az imént felsorolt együttesek „színvonalára”, azaz az erkölcsi gödör mélységére. Ez a rockműfaj túlsó, ördögi végén van. A mi dobbal, basszusgitárral működő dicsőítő csoportocskáink meg az innenső végén vannak. De nem vesszük észre, hogy ugyanannak a stílusnak, ugyanannak a zenei irányzatnak, ugyanannak a lelkiességnek a vonulatában állnak?

Ha mégis ez a zenei nyelv a kívánatos, és ez hódít, ilyen alapon azt is kérdezhetném, hogy van-e „szent káromkodás”, vagy „szent trágárság”? Bizonyára meghökkentő ez a kérdés. De ha a gátlástalanság, az istenkáromlás, a sátánimádat zenei műfajának szelídített változata megjelent gyülekezeteinkben, akkor a kérdés nem is olyan bizzar. Akkor: 1. mi értelme ezt a műfajt beengedni, befogadni, beügyeskedni az istentiszteleteinkre? Esetleg lecserélni a veretes szöveggel, komoly bibliai és lelki üzenettel rendelkező hagyományos énekeinket? 2. mi a biztosítéka annak, hogy ha ez elfogadottá és megszokottá válik, nem fog ez a stílus gyülekezeteinkben is a másik véglet felé elmozdulni?

Gondolhatna valaki, hogy a bolhából elefántot csinálók az adott téma felvetésével. Szolgálatom során úgy adódott, hogy majd mindig vidéken éltem. Az egyik gyülekezetben vidéken, ahol sok fiatal volt, javasolta az előljárásság egyik része, hogy engedjük a fiatalokat, mivel fiatalok, fiatalos dalokat énekelni. Ezt a „szent rockot” énekelték. Ugyan nem az istentiszteleten, hanem csak a kezdés előtti időszakban. Azóta sem hallottam olyan üdén és tiszta lélekkel a gyenge lelki tartalmú, érzélgős szövegű dalokat vagy a pergőbb ritmusúakat olyan szolidan, szépen énekelni. Mert ezek a fiatalok akkoriban ártatlanok és tiszta szívűek voltak.

Aztán Pestre kerülve nem értettem az előljárásság ellenállását új szolgálati helyemen ezzel a stílussal kapcsolatosan. Mígnem a szomszéd gyülekezetben találkoztam egy együttesel, amely a vezetők tiltakozásának okát tekintve rövid úton a megvilágosodáshoz segített. Ezek a fiatalok úgy énekeltek, olyan stílusban és olyan hangszerekkel kísérték dalaikat, hogy eközben figyelték az időseket: botránkoznak-e már? Mert ha nem, növelni tudják a hangerőt, gyorsítani a tempót, és riszálni is tudják a feneküket. Tették is. Mikor aztán másfél év múlva visszamentem utódom beiktatására, azt reméltem, hogy pesti gyülekezetem tagjai találkozni fognak e műfaj szolid változatával. Tévedtem. Már ők is azzal a stílus-hűséggel énekeltek, amely ennek a műfajnak sajátja.

Mert a rock stílus beszívárgásának a sajátossága az is, hogy a változás lassú folyamat. Lassú és szívós. Ha hirtelen szakadna a hívők nyakába, felkapnák a fejüket és tiltakoznának. Mivel fokozatosan következik be a változás, mint ahogy a világi rockban is minden fázis előkészítette a következőt, a

hívek hozzászoknak és nem is érzékelik már, hogy valójában mi is történik. De olvassuk el A. W. Tozer Istentisztelet vagy szórakozás című könyvét! Az amerikai bibliai hívő-keresztényen evangéliumi gyülekezetekben ez a folyamat már végbement. Ott már alig valaki érzékeli, honnan indultak és hova érkeztek. Ebben a helyzetükben már csak egy megrázkódtatás segítené, mert a józanul gondolkodók kerültek kisebbségbe.

Akik komédiát csináltak a hitből, azt állítják, ha nem alkalmazkodnak a korszellemhez, nem találnak olyan közös alapot, amelyben párbeszédben lehetnének a világiakkal. Ma már más időköt élünk. „Azt mondják nekem – mondja Tozer –, lekéstem a hajót. Én erre azt válaszolom: nem is akartam elérni. Nem kívánom azokat az örömeiket, amelyek felizgatják a szentecskéket. Az a megtért playboy pedig, akit ti körülrajongtok nem is annyira megtért, mint amennyire playboy. Az a kamaszülés pedig, amelyet ti ajnároztok, nem Istent dicsőíti, hanem a kamaszt. És az érzéki dalok felkeltik a kamaszokban a szexuális vágyat még az Isten házában is.”⁷

Alább azt írja: „várom már egy próféta megjelenését, aki rámutat e kenetteljes istentagadás posványára. Bizonyára nem fogják szeretni. De rádöbenthet egy Istentől jövő ítélet is a megromlott szellemi állapotunkra.

Mert nemcsak a szövegnek, hanem a dallamnak, a tempónak, a hangszerek hangzásának is megvan a maga szövegtől független üzenete. Japánban egy kísérletet végeztek. Rockszámokkal bombázták a gabonát is, a teheneket is. A gabonafejek üresek és aszottak lettek, hiába volt minden megadva a növénynek, hogy teremjen. A tehenek nem adták le a tejet, hanem megvadultak a dübörgő ritmustól. Ugyanezt megpróbálták Bach zenéjével is, és telt kalászkokat nevelt a búza, a tehenek bőségesen tejlettek, és nyugodtan kérődztek. Mert a zenének szellemi, lelki, érzelmi, gondolati hatása van, de ugyanakkor biológiai, fiziológiai, ideglettani is. Ezért sem lehet elvenni az ördögtől a muzsikáját, hogy szent szöveggel megszelídítsük. Az emberek megmentésének sem ez a módja.

Fiatalok tértek meg pesti gyülekezetünkben, és közülük nem egy a kemény rock hatására hagyta el a hitét, aztán a családját, gyülekezetét is, és züllött el. Alapos, igazi megtérésük és megszabadulásuk után ők már tudták, hogy a rockzene nem veszélytelen terület. A leghatározottabban zárkóztak el előle.

Régen a Biblia és egy énekeskönyv elég volt, hogy a hívők közösen fejezzék ki hitüket, lelki és élettapasztalataikat, reményüket, örömeiket és fájdalmaikat. Vigasztalást kaptak gyászukban, erőt próbáik elviselésében. Ma temérdek készülék, egész teherautónyi műszaki felszerelés kell ahhoz, hogy kissé feldobottnak érezzék magukat. Vagy a világgal barátkozók (2Kor 6,14–18), de a gyülekezetet elhagyni gyávák megkönnyebbüléssel veszik tudomásul, hogy létjogosultsága van a szent rocknak az istentiszteleteken. Régen a gyülekezeti énekek Istentől beszéltek. A mai dalok mindig az „én”-ről szólnak. A szövegekben nincs bibliai tartalom, a dalmokban nincs sem szépség, sem áhítat, sem szentség, a vezetők pedig képtelenek ellenállni. Az új keletű dalokban meg rengeteg olyan kifejezés van, amit még véletlenül sem találunk meg a Bibliában.⁸

Pedig az érzéki vágyak és a Szentlélek nemcsak szöges ellentétben állnak egymással, hanem ki is oltják egymást. Ha könnyen vesszük, és csak legyintünk azokon a változásokon, amiknek a folyamatával tisztában sem vagyunk, ez rossz

magvetés. Az ördög pedig azon foglalatосkodik, hogy átmossa az agyunkat, átprogramozza érzéseinket. Saját világának jellemzőit ülteti el a lelkekben, míg nem Isten gondolatai átszíneződnek, végül kiszorulnak onnan. Senki nem gondolta, hogy Bibliával a kézben létrejöhetnek homoszexuális keresztyén gyülekezetek, és mára már nem is csodálkozik senki, hogy ilyenek is vannak, méghozzá számos helyen. Mert ha egyszer elkezd lefelé csúszni a hitbeli és az erkölcsi színvonal, egy ponton túl általában felgyorsul és eldurvul a folyamat.

Isten iránt való engedelmisségünk lanyhasága, igeismeretünk és lelki megtapasztalásaink felszínessége, istenimádatunk üressége, a világ szolgai utánzása pedig elvégzi a maga dolgát. Végül ki sem ismerjük magunkat a velünk történő, a gyülekezeteinkben végbemenő folyamatok dolgában. Elaludtak az őrállók (Ez 3,17; Hab 2,1). Mert ha nem ismerik ki magukat a megváltozott körülmények között a hívek, az nagy baj. De ha a vezetőék nem veszik maguknak a fáradságot, és nem néznek utána, hogy honnan is fúj a szél, és mit hoz magával, az alig menthető bűnös könnyelműség.

Írásom egyoldalúvá válna, ha legalább nem villantanám fel, hogy milyen a baptista istentisztelethez, vagyis a Mindenható Istenhez méltó ének-zene. Ha már megemlítettem, jelzem, hogy nehéz és könnyű dolgom van, amikor a sok romboló zenei irányzat után a jóról is szeretnék valamit elmondani. Nehéz azért, mert Dávid korától a néger spirituálékig olyan óriási kincsesár gyűlt össze, hogy annak ismertetése nem képezheti egy rövid tanulmányi anyag részét, de még csak felsorolását sem. Csak csodálni lehet, hogy miközben a bálványok körül lévő pogányoknak minden korban megvolt a maga „koncertje”, gondoljunk az Illés próféta korában a Baál oltára körül sántikáló és vagdalkozó baál-prófétákra, vagy a görög-római szaturnáliákra, ahol a szodomai erkölcstelenséghez hasonlóan elszabadult a szexuális és homoszexuális pokol. Eközben az Isten keresők és őt lélekben és igazságban imádók ajkán és hangszereiben megszólalt az Örökkévalóhoz méltó dicséret. Róla szólt és főképpen neki.

Vallomásomat az könnyíti meg, hogy ez a fajta zene sohasem volt alantas ösztönök gerjesztő, hanem annak az örök rendnek a megsejtéséből, felfedezéséből, megcsendüléséből született, amelyet az Alkotó létrehozott. A tiszta harmónia az egyik legtisztább ajándék Istennek, amelyben az Istentől ihletett emberi lélek felfogja, megragadja és kifejezi az Isten örök rendjét. Ez felemel, megerősít, megvigasztal, gyógyítja a lelket, és feltárja a mennyei világ szépséges természetét. Az ihletett szakrális zene nem csupán Istenről szól, hanem neki is. Nemesak a közönség hallja, hanem Isten angyalai is.

Ezért van az, hogy a régi mesterek közül azok alkottak maradandót, örök értékűt, akiknek a lelke telve volt Isten szeretetével, a Lélek tisztaságával, jóságának megtapasztalásával. Még az életük nehézségei, tragédiái is a szent Isten jelenlétének és felségének tiszteletét és hatalma előtti hódolatukat fejezte ki. *Georg Friedrich Händel* a Messiás oratóriumát akkor komponálta, amikor betegsége eljuttatta az élet-halál küszöbére.⁹

Johann Sebastian Bach mélyen hívő és tiszta életű ember volt. Bibliáját őrzik Lipszében, saját kezű lapszéli bejegyzéseivel, sűrűn tele van aláhúzásokkal, jegyzetekkel és a rendszeres használat egyéb nyomaival.¹⁰ Ő önmagát csupán

bibliamagyarázóknak tekintette, számára a teológia, vagyis az Úr ismerete és a zene egy és ugyanazon dolog két oldalát jelentette. Isten harmóniát, vagyis rendet teremtett, az egész világmindenség: egyfajta zene, Isten szeretetének reprezentánsa. Ebbe a harmóniába, amely Istent magasztalja, a zeneszerző csak bekapcsolódik. Sokáig mondogatták nekem, hogy ő kocsmadalokat is felhasznált kantatáihoz. A valóság ezzel szemben az, (*Christopher Wolf* az összes Bach-mű jegyzékét és a Bach által felhasznált forrásokat közli), hogy soha egyetlen Istenhez méltatlan dallamért nem kellett ilyen forráshoz folyamodnia, hiszen dallamainak nagy része lelkében fogant. Mennyi szépség, üdés, alázat, mennyi hatalom, irgalom, jóság, játékos szépség, tragédia (Jézus szenvedése mélységeinek szemlélése, megértése és kifejezése), nemes arány, művés érték, harmóniai törvényszerűségek felismerése és alkalmazása fűződik nevéhez és munkásságához!

De alig lehet számba venni azok névsorát, akiket Isten Lelke ihletett Isten magasztalására. Ezek a művek megadják az emberi lélek megpihenését, felemelkedését és gyógyulását. Miért kellene akkor kísérletezni, hogy a tisztátalan forrásból származó dallamok milyen arányban és milyen módon vehetők igénybe istentiszteleteinkben? Amikor rendelkezésre áll Mózesnek, az Isten emberének énekétől Dávid király zoltárain, a genfi zoltárokon át, *Joseph Haydn*on, *Caesar Franck*on át *Kodályig* annyi szép és nemes dallam? Ma római katolikus gyülekezetektől pünkösdi gyülekezetekig, evangélikus, baptista gyülekezetek fiataljai közt számos zeneiskolást találunk. Akik nyolc-tíz tagú csoportba összeállnak, és olykor egy szólóhangszer kíséretében Bachot énekelnek. Mert kívánja lelkük az igazán szépet, és igazuk van.

Azt hiszem azonban, hogy Isten előtt nagyon kedves az egyszerű paraszt bácsik és nénik egyszerű énekei is, mert tiszta szívből szólnak. Vagy a kisgyermek csengő hangjai. A gyülekezet hőmpölygően áradó énekét meg sohasem kellett dobbal kíséreni. Fenségesen gyönyörű az a maga egyszerűségével is.

Nekünk magyar baptistáknak pedig sosem szabadna elfelejteni, amit *Bartók* írt, hogy meríteni: „Csak tiszta forrásból! szabad.

Jegyzetek

1. A. W. Tozer, Istentisztelet vagy szórakozás, (Nagyvárad: Arany Mécstartó, 2008. 88. o.
2. Adrian Plass, Egy kegyes kétbalkezes naplója. (Budapest, Harmat, 2000), 47. o.
3. Corrado Balducci, Sátánizmus és rockzene. Bencés-Piemme, Pannónhalma: 1992.
4. Balducci, 195–205. szakasz.
5. Uo., 210. szakasz.
6. Uo., 243. szakasz.
7. Tozer, 106–126. o.
8. Uo., 77. o.
9. Lásd *Stefan Zweig* cikkét a Múlt, Jelen, Jövő c. baptista naptár, 2004. évf. 139. kk.
10. Christopher Wolf, Johann Sebastian Bach a tudós zeneszerző. (Budapest, Park, 2004), 382. o.